

:: LISTJE IN CVETJE ::

Mladi zvezdoznanec.

Naše zvezdnato nebo v juliju. V januarju smo si ogledali zimsko zvezdnato nebo. Zdaj se hočemo poučiti o zvezdnatem nebu, kakor se nam kaže poleti. Ako smo tekom minulega polletja pazljivo zasledovali ali vsaj večkrat pogledali zvezde na nebu, smo lahko opazili, kako se je podoba neba polagoma izpreminjala. Sozvezdja, ki so bila na jugu, so izginila. Krasnega Oriona ni več, poslovil se je od nas že spomladi, tudi gostosevci so se skrili, ne vidimo več bleščečega Sirija, ki se bo šele o Božiču spet prikazal na nočnem nebu. Sozvezdja, ki so v januarju zvečer izhajala, so zdaj na zahodu, n. pr. lev, v katerem stoji letos Jupiter. Podoba neba je torej zdaj popolnoma drugačna.

Na sliki 1. priloge vidite večerno zvezdnato nebo, kakršno je sredi julija. Opazili bomo takoj, da ima tudi poletno zvezdnato nebo svojo lepoto. Zvezde svetijo z mirnejšo lučjo kakor pozimi, ne migljajo tako močno. Lepše in razločnejše se vidi rimska cesta, ki vodi zdaj preko neba s severa na jug. Tam, kjer je najsvetlejša, se razcepi v dve veji, ki se spet družita, pa ne več pri nas, ampak šele daleč doli na nebu južnih dežel.

Ozrmo se zdaj na posamezna sozvezdja. Ako se obrnemo proti severu, najdemo najprej več nam že znanih sozvezdij, ona namreč, ki so blizu severnega tečaja in torej tudi pri nas ne zahajajo, takozvana obtečajna sozvezdja. Ta so: veliki in mali voz, Kasiopeja, zmaj, Kefej in deloma še nekatera druga. Seveda stoje ta sozvezdja vse drugače, kakor v januarju. Veliki voz, ki je bil takrat od tečajnice proti severovzhodu in je imel oje obrnjeno proti severnemu obzorju, je zdaj na severozahodu od tečajnice in ima oje proti nam obrnjeno. Kasiopeja (slika 5. priloge) v rimski cesti je na severovzhodu od tečajnice, še niže Andromeda. Zmaj, ki je bil pozimi onstran malega voza proti severnemu obzorju, je zdaj tostran, nam proti zenitu. Nizko na severnem obzorju boste opazili svetlo kapelo v vozarju in poleg njega del sozvezdja Perzeja. Nova sozvezdja se nam pokažejo, ako se obrnemo proti jugu in proti zenitu. Poiščimo najprej najsvetlejše zvezde 1. reda. Na zahodu blizu obzorja je svetla zvezda klas¹ v sozvezdju device. Ob južnem obzorju je sozvezdje škorpion z zvezdo 1. reda, imenovano Antares, ki sveti z rdečo svetlobo. Visoko nad nami se sveti najsvetlejša zvezda poletnih večerov, lepa Vega, v sozvezdju lire (slika 2. priloge). Od lire na desno proti zahodu je bleščeči Arktúr² v obsežnem sozvezdju Bootes³. Med sozvezdjem Bootes in liro je najprej veliko sozvezdje Herkul⁴, od njega na

¹ Lat. spica, izgovarjaj spika.

² Arktúr, grško čuvaj medvedov. Pri Grkih je bila ta zvezda napovedovalka jeseni, ker konec septembra vzhaja s solncem.

³ Bootes, grško volár, volovski pastir.

⁴ Herkul, poganski polbog starih Rimljanov, iz grškega Herakles, ki je bil najslavnejši namišljeni junak grških pravljic. Slavili so ga kot mogočnega premagovalca vseh težav. Imeli so ga kot zglede moške kreposti in čednosti ter ga prištevali svojim bogovom.

desno manjše sozvezdje krona, ki ima svoje zvezde razvrščene skoro v polkrogu in ki se odlikuje z jako bleščečo zvezdo 2. reda, imenovano biser¹. — Sozvezdje Herkul je znamenito, ker se vse naše osolnčje, kakor uče zvezdoznanci, giblje proti temu sozvezdju. Od lire na levo proti vzhodu je v rimski cesti razsežno sozvezdje labud (slika 4. priloge), najsvetlejšo zvezdo z imenom Deneb² ima ondi, kjer se rimska cesta cepi. V rimski cesti je dalje južno od labuda sozvezdje orel z zvezdo 1. reda Atair³. Onstran rimske ceste proti vzhodu je majhno, pa značilno sozvezdje delfin (slika 3. priloge). Štiri svetlejše zvezde tvorijo jasno podobo križa, zato je to sozvezdje lahko najti, poznano je tudi preprostemu ljudstvu. Imenujejo pa to sozvezdje šmarni križ, gotovo zato, ker stoji ob večerih med Velikim in Malim Šmarnom najvišje na nebu. Južno od Herkula se razprostira obsežno sozvezdje Ofiuh⁴ s kačo. Na vzhodnem nebu je še sozvezdje Pegaz⁵. Ob obzorju po vrsti od vzhoda proti zahodu so naslednja sozvezdja: vodnar, kozel, strelec, škorpion, ki je bil že zgoraj imenovan, tehtnica in devica, ki smo jo tudi že prej imenovali. Poleg naštetih sozvezdij so še druga manjša, ki so tudi zanimiva in ki jih boste s pomočjo zvezdovida mogli sami najti.

Končno naj še omenimo, da se vidi zvečer izmed premičnic zdaj le Jupiter; dobro ga je opazovati v prvi polovici meseca julija na severozahodu že nizko proti obzorju. Pozneje zahaja že ob 9. uri zvečer. J. Dostal.

¹ Lat. gemma.

² Deneb, arab. rep, labudov.

³ Atair, arab. at-tair, „leteči“ orel

⁴ Iz grškega ofis, kača, ofiuh, mož, ki nosi kačo.

⁵ Pegaz, v grškem bajeslovju konj s perutmi.

Modrost v pregovorih domačih in tujih.

Brivec.

Kdor noče biti obrit, ne hodi k brivcu. *(Vsako podjetje zahteva prevdarka.)*

Reki: To je znano vsem brivcem. *(V brivnici se namreč lahko zve mnogo novega.)* — Koga tako obriti, da mu nič več brada ne raste (= *popolnoma obriti.*) Ne bo več dolgo potreboval brivca (britve) (= *bo kmalu umrl.*)

Brv.

Čez brv naj gre sluga naprej. *(Kjer je kaka nevarnost, naj se najprej prepriča sluga, če bo varno za gospoda.)*

Več je brvi čez potoke nego mostov čez veletoke. *(Preprosto se laže živi nego imenitno. Imenitnih in mogočnih ni veliko.)*

Kdor gre čez brv, se mora opirati na držaje. *(V nevarnosti ne bodi drzen, marveč previden.)*

Kdor je padel raz brv, si ne upa iti čez most. *(Že majhna nesreča vzame velikokrat človeku pogum.)*

Kjer zadostuje brv, ni treba graditi mostu. *(Izogiblaj se nepotrebnih stroškov!)*

Rek: Poleg brvi vodo brede (= *ne zna ali noče se poslužiti primernih sredstev.*)

Zvezdna zastavica.

(Priobčil „Internus“.)

Nadomesti točke s črkami in poišči besede, ki se pričenjajo z navedenimi začetnicami in se končavajo na isti samoglasnik.

Pomen jim je:

1. cestna nesnaga,
2. orodje, 3. zabela,
4. del kolesa, 5. cesarstvo, 6. blago za obleko, 7. nepečen kruh,
8. vladarsko znamenje.

Šaljivo vprašanje.

(Priobčil Fr. Zorko.)

Katerega človeka ne more noben brivec ostriči, če ima tudi dolge lase?

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnji številki.)

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsakega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravnništvo Sv. Petra cesta št. 78 v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.